HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא הנך תרתי דאפקת לא תיפוק אמר עולא [א]ח' מיני טרפות נאמרו לו למשה בסיני נקובה ופסוקה נטולה וחסורה קרועה ודרוסה נפולה ושבורה לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא אמר חייא בר (א)רבא ח' טרפות יש בנקובה אם תאמר ט' מרה ר' יוסי ברבי יהודה קתני לה דתניא ניקבה הקיבה ניקבו הדקים טרפה רבי יוסי בר' יהודה אומר אף ניקבה המרה (הלכות חבר כזית מרה וקורקבן סימן) אמר רבי יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן [ב]הלכה כר' יוסי בר' יהודה ואמר רבי יצחק בר' יוסף אמר רבי יוחנן מאי אהדרו ליה חבריה לר' יוסי בר' יהודה [1]ישפוך לארץ מררתי ועדיין איוב קיים אמר להם (ב)אין מזכירין מעשה נסים דאי לא תימא הכי [1]יפלח כליותי ולא יחמול מי קא חיי אלא ניסא שאני דכתיב (ג)[2]רק את נפשו שמור הכא נמי ניסא שאני ואמר ר' יצחק ברבי יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כדברי האומר כזית ומי אמר רבי יוחנן הכי [א] והאמר (ד)רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן (ה)הלכה כסתם משנה ותנן ניטלה הכבד ולא נשתייר הימנה כלום הא נשתייר כשרה אע"ג דלא הוי כזית (ו)אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן (ז)דאמר (ח)ר' יצחק בר' יוסף אמר ר' יוחנן [ג]מרה שניקבה וכבד סותמתה כשרה ואמר רבי יצחק בר' יוסף אמר ר' יוחנן ניקב הקורקבן וכיס שלו קיים כשר איבעיא להו ניקב הכיס וקורקבן קיים מאי תא שמע דאמר רב נחמן [ד]ניקב זה בלא זה (א) כשר אמר (ט)רבא [ה]שני עורות יש לו לוושט חיצון אדום ופנימי לבן ניקב זה בלא זה כשר למה לי למימר חיצון אדום ופנימי לבן [ו]דאי חליף טרפה אבעיא להו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא בוושט כשר בקורקבן (י)פסול מתקיף לה רב אשי אדרבה [ז]וושט דאכלה ביה ופעיא ביה (כ)רוח גמדא ליה ופשטה ליה זמנין דמיהנדזין בהדי הדדי [ח]קורקבן דמינח נייח כדקאי קאי א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הכי אמרינן משמיה דמר זוטרא דאמר משמיה דרב פפא כוותיך ואמר רבה [ט]קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום (ל)ואמר רבה [י]וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא בפנים למאי נפקא מינה

לספק

אלא הנך דאפקת. בהמה שנחתכו רגליה והגלודה: **לא תיפוק.** [א]כדרבנן סבירא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל וחשיב נקובי והך דרב עוירא בחד ותרין פסוקי בחד ומשכחת להו שפיר וכל הנך טרפות דמנינן לקמן (דף מז.) בריאה כגון חליף דאוני ודמיא לבשרא ולביעתא ואטום בריאה כולהו בכלל ריאה שניקבה או שחסרה נינהו. חליף היינו חסרה ממקום שהיא ראויה להיות שם והנך חזותא לקותא נינהו וכל לקותא סופה לינקב והויא לה נקובה וחליף דשני קרומים דוושט (מ) שניהם נטולים ממקום שהן ראויין להיות ואין לך נקובה גדולה מזו: **נטולה.** ניטלה הכבד: **נפולה.** נפלה מן הגג. וגלודה בכלל נטולה שניטל עורה. ונחתכו רגליה בכלל חסורה. ושף מדוכתיה בכלל נטולה. וכן נדלדלו סימנים ועקירת צלע וחביסת גולגולת בכלל שבורה. ובשר החופה היינו קרועה: **למעוטי לקותא דרכיש.** דכוליא שאינה בכלל אלו ופליג עולא עליה. ואם תאמר ישנה בכלל נקובה כי היכי דאמרינן בלקותא דריאה לאו מילתא היא דהוה ליה ניקבה הכוליא והא ליכא למ"ד דאפי' רכיש מודי דניקבה הכוליא כשרה ובלקותא הוא דטריף: **שמונה מיני טרפות בנקובה.** נקובת הוושט והקרום והלב והריאה והקיבה והדקין כרס הפנימי והמסס ובית הכוסות חדא הוא הא תמניא: **ואם תאמר ט'.** יש דהא איכא נמי מרה ההיא יחידאה היא ולית הלכתא כוותיה ודרב עוירא לית ליה לחייא: **יפלח כליותי.** היינו לקותא וטרפה: **אין מזכירין מעשה נסים.** להביא ראייה מהן: **רק את נפשו שמור.** מכות מות הכהו ולכך נצטווה לשמור נפשו כדאמרינן בהשותפין (ב"ב דף טז.) גדול צערו של שטן משל איוב משל לאומר לעבדו שבור חבית ושמור יינה: **הלכה כדברי האומר בכזית.** דבעינן כזית שיור בניטל הכבד. ופלוגתא היא בפרקין (ד' מו.) [ב]דרמינן סתמי דמתני' אהדדי דקתני רישא אלו טרפות ניטל הכבד ולא נשתייר ממנה כלום הא נשתייר כשרה ואע"ג דליכא כזית והדר תני אלו כשרות ניטל הכבד ונשתייר ממנה כזית ומוקמינן לה כתנאי והכא מייתי לה משום שמעתא דרבי יצחק בר יוסף משמיה דרבי יוחנן: **והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה.** והא נמי סתמא היא ומאי אולמא דסיפא מרישא: **אמוראי נינהו.** ורבי יצחק סבר דלא קייל רבי יוחנן למימר הלכה כסתם משנה אלא היכא דסבירא ליה אמר בהדיא הלכה כמשנה זו ואמורא אחרינא אמר משמיה דר' יוחנן הלכה כסתם משנה והיכא דאיכא תרי סתמי דסתרן אהדדי אי איכא טעמא לאלומי חדא מחברתה כי ההיא דסנהדרין לאחד דיני ממונות (דף לד:) אזיל רבי יוחנן בתרה ואי לא מספקא ליה ולא קבע בהו הלכתא כחד מנייהו ובהני תרי אי הוה משכחינן טעמא בהא דרבי יצחק לא הוה מוקמינן לה באמוראי ומשום דליכא לאלומי איצטריך לן לשנויי דרבי יצחק לית ליה האי כללא דר' יוחנן: **וכבד סותמתה.** שנקובה במקום דיבוקה בכבד וחבור הכבד סותם את הנקב: **כשרה.** אפילו לר' יוסי בר' יהודה: **כיס שלו.** קליפה הפנימית: **זה שלא כנגד זה.** כגון זה למעלה וזה למטה: **בקורקבן פסול.** הכי ס"ל משום שהמאכל מתאסף שם ומחלחל ונכנס בנקב עד שיוצא דרך נקב השני: **ופעיא ביה.** צועקת שאע"פ שהקנה מוציא קול אי אפשר שלא יהא הוושט מתפשט עמו. ואני שמעתי פעיא מנשמת: **גמדא.** כוולת רטיי"ר בלע"ז: **מיהנדזין.** מיתרמן למיכווני אהדדי: **אינו קרום.** ואם ניקב ונסתם אפילו עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת כדאמרינן ביבמות (דף עו.) בכרות שפכה ניקב פסול נסתם כשר וזהו פסול שחוזר להכשרו זהו למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה שאינו קרום דכל נקובי דטרפות לא מהניא להו סתימה דסלקא בהו לאחר זמן ולא דמי לריאה שניקבה (ב) ודופן סותמתה ולסתימת כבד במרה ולסתימה דירכים בחלחולת דלקמן (דף נ.) דההיא סתימה מעיקרא היא: **אין לו בדיקה מבחוץ.** לפי שהעור החיצון אדום ואין טפת דם נכרת בו:

לספק

הנך דאפקת לא תיפוק. וא"ת למאן דלית ליה לקמן (דף נד.) ההיא דרב מתנא דדוקא דלטמא מאי נינהו י"ח טרפות וי"ל דבאיעכול ניבי הוי טרפה לכולי עלמא ואם תאמר לעולא דאמר בסמוך ח' מיני טרפות יש ולית ליה דרכיש בר פפא מאי ניהו י"ח טרפות וי"ל דניטל צומת הגידין חשיב חדא ולרכיש הויא בכלל נחתכו רגליה ועוד קשה למ"ד נקרע רוב חיצונה זהו בשר החופה את רוב הכרס חסר להו חדא דהכא חשיב להו בתרתי לכן נראה דעולא והויא דלקמן סברי כמתני' וכרבי יוחנן (ו) דאמר אלו טרפות דווקא ואתא אלו למעוטי דרב מתנא אע"ג דדמיא לנטולה במתני' וכ"ש דרכיש דלא דמיא כלל להנך דמתני' ולית ליה י"ח טרפות נאמרו למשה מסיני [ג] ומצי למימר נמי דלית ליה בשר החופה בתרתי ואם תאמר וכי היכי דחשיב תרי פסוקי כחדא א"כ ריאה שחסרה וחסרון דשדרה נחשוב נמי כחד וי"ל לפי דאין שיעורן שוה דחסרון דריאה בכל שהוא וחסרון דשדרה פלוגתא [ד]ב"ש וב"ה אי נמי לפי שזה בבשר וזה בעצם ואם תאמר נקרע רוב החיצונה ובשר החופה את רוב הכרס נמי נחשוב כחד וי"ל דרוב החיצונה הוא רוב הכרס ובשר החופה את רוב הכרס אינו רוב בשר אלא רוב ממה שכנגד רוב הכרס וא"ת ואמאי לא חשיב חסרון הגרגרת דהוי בכאיסר וי"ל דטעמא דחסרון משום דסופה ליפסק [ה] דהוי כרוב:

יפלח כליותי מי קא חיי. פירש בקונטרס והאי לקותא הוא וקשה דמנא ליה דהאי לקותא דאיוב הוי לקותא דהויא ביה טרפה הא איכא לקותא דכשרה כדאמר לקמן (דף נה:) מליא מוגלא טריפה מים זכים כשרה אלא הכי פריך יפלח כליותי מי קא חיי בלא רפואה הא קאמר לקמן (דף נד.) דממו בכוליא וקטלה ואי דרדו ליה סמא חיי ואיוב לא מצינו שעשו לו שום רפואה:

והא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה. אע"ג דסיפא דמתני' (לקמן דף נד.) דאלו כשרות מסייע ליה מכל מקום פריך מכח דמאי אולמיה הך סתמא מהך סתמא כדפירש בקונטרס ואי משום שאחרון הוא עיקר במקום שיש סדר למשנה כגון בחדא מסכתא מ"מ הך משנה דאלו טרפות ואלו כשרות כחדא בבא חשיב ואין סדר וה"ר יעקב מאורליינ"ש תירץ דהכי פריך והא אמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה וע"כ סתמא דאלו כשרות לאו סתמא מעלייתא היא דאי סתמא מעלייתא היא אמאי איצטריך ר"י לומר הלכה כמותו הא אמר ר' יוחנן חדא זימנא דהלכה כסתם משנה (ס):

ההיא

מסורת הש"ס

א) [נ"ל רבן], ב) [ברכות ס. יבמות קכא.], ג) בקרא התוספתא פא, ד) [עיין גיטין פא: דמפסיק שם לרבה בר בר חנה לא ס"ל דא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה וצריך ישוב גדול], ה) [שבת מו. ושם נסמן], ו) [יבמות טז: וש"נ], ז) [נ"ל ואמר], ח) [לקמן מח.], ט) [נ"ל רבה וכ"א בר"ש ורא"ש], י) [נ"ל טרפה], כ) [מלת רוח ליתא בערוך עיין ערך גמד א'], ל) [לקמן כח:], מ) [לקמן נד.], נ) [לעיל כח:], ס) [ועיין תוס' שבועות ד. ד"ה והדר סבר].

◆

תורה אור השלם

1. יִסְּבּוּ עָלַי רַבָּיו יְפַלַּח כִּלְיוֹתַי וְלֹא יַחְמוֹל יִשְׁפֹּךְ לָאָרֶץ מְרֵרָתִי: איוב טז יג
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל הַשָּׂטָן הִנּוֹ בְיָדֶךָ אַךְ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁמֹר: איוב ב ו

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמר ר"נ ניקב זה בלא זה שלא כנגד זה כשר: (ב) רש"י ד"ה אינו קרום וכו' לריאה שניקבה. נ"ב לקמן דף מח ע"א:

◆

מוסף רש"י

הלכה כסתם משנה. רבי הוא סידר המשנה ובשהלכה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שנויות מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן (ביצה ב:). דאי חליף טרפה. פי' עורו של זה אינו של חבירו ומתוך עורו של וושט אדום ועור של תוך לבן, טרפה, מאי טעמא מפני שניקבו העורות ומשום הנקב יתאחדו אותו שלפניו שהיה לבן ולחוץ הלבן שהיה אדום, משום החולי של נקב (הפרדס עמ' קלח, וכ"ה באו"ה ח"א סי' תה בשם רש"י, ועי' דק"ס מרש"י כת"י). וושט דאכלה ביה. אם ניקב זה שלא כנגד זה טרפה, דחיישינן כמתון דניקב זה כנגד זה, מאי טעמא לפי שהוושט נקב אלא חבירו והרי הוא כמי שניקבו במשהו ונקב במשהו טרפה, פי' גמדא, הבהמה מולכת אוכלה לאכול מכאן ומכאן, פעיא צועקת ויבא נקב זה כנגד זה, אבל הקורקבן דמינח נייח אם ניקב זה שלא כנגד זה כשרה (הפרדס שם). אין לו בדיקה מבחוץ אלא בפנים. לפי שהוושט בנקב משהו טרפה ואינו ניכר שהוא בנקב משהו ואינו ניכר וטיפת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר, אבל קרום הפנימי לבן הוא וטיפת דם ניכרת בו, אבל החיצון אדום (לעיל כח:) לענין דריסה לא תליא ליה מלבר אלא מעור הפנימי שהוא לבן, מ"מ מפני שהלבן אם ניקב לא, מתכר אלא חוזר ומתמה מכלת הנקב (הפרדס עמ' קלט).

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ה מהל' שחיטה הלכה ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כט:
כד ב מיי' שם פ"ו הלכה ו סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מב סעיף א:
כה ג מיי' שם סמג שם טוש"ע שם:
כו ד מיי' שם הל' יח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מט סעיף א [וברב אלפס לקמן בפירקין ד' רעד: ובהרא"ש לקמן סי' מח]:
כז ה מיי' שם פ"ג הלכה כ סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לג סעיף ד וסעיף ה:
כח ו מיי' שם פ"ו הלכה כא סמג שם טוש"ע שם סעיף ה:
כט ז מיי' שם פ"ג הלכה כ סמג שם טוש"ע שם סעיף ד:
ל ח מיי' שם פ"ו הלכה יח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מט סעיף א [וברב אלפס שם]:
לא ט מיי' שם פ"ג הלכה כא סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לג סעיף ד:
לב י מיי' שם הלכה כב סמג שם טוש"ע שם סעי' ו [וסימן נו סעיף יח]:

◆

הגהות מהר"י לנדא

[א] גמ' והאמר רבב"ח א"ר הלכה כסתם משנה. יש למחוק רבב"ח. ועיין גיטין פא: וצ"ל והאמר ר"י הלכה כסתם משנה. והוא גי' נכונה וגם רש"י ליין והאמר ר"י הלכה כסתם משנה והשמיט רבב"ח:

◆

לעזי רש"י

רטי"ר [ריטריי"ט]. מתכווץ, מכווץ.

◆

שיטה מקובצת

[א] לא תפיק דכדרבנן ס"ל: [ב] דרמי סתמי דמתני': [ג] ומצינן למימר נמי דלית ליה בשר החופה את רוב הכרס ושנקרע רוב החיצונה בתרתי ואם תאמר וכי היכי: [ד] וחסרון דשדרה פלוגתא דב"ש וב"ה: [ה] וי"ל דטעמא דחסרון משום דסופה ליפסק ברוב הס"ד:

◆

רבינו גרשום

בצר להו תרתי חדא דפסוקי וחדא דרב עוירא. הנך דאפקת לא תפיק המסס ומרה: שמונה מיני טרפות יש בנקובה כלומר במתנית': וא"ר יצחק בר' יוסף הלכה כר' האומר בכזית. כלומר ניטל הכבד ולא נשתייר הימנו כזית טרפה. כלומר דמתניתין באותה בבא דאלו כשרות בבהמה. וכיס שלו קיים כר' הכיס שהוא נקלף: גמדא גרסינן זמנין דמהנדזין בהדדי כר' זימנין דשוין הנקבין וליכא מידי דסתים: למאי נפקא מינה